

**ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ ПРОЦЕСУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ДЛЯ АСОЦІАЦІЇ
УКРАЇНА-ЄС**

Partial reform simpleminded in recent years in the EU and the Euro area are incomplete and leave room for different trajectories in the future. There is a clear disruption between the range of assessments and proposals of the European Commission and some top European integration champions. The latter predict a number of possible pessimistic scenarios for the EU integration process.

Кризові процеси в розвитку європейської інтеграції та ЄС, які вразили їх у другому десятилітті ХХІ століття, породжувались глибоко вкоріненими внутрішніми факторами, тісно пов'язаними з об'єктивно хвилеподібним характером

47

Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference «Modern problems of globalization processes in the world economy» Kiev, NAU, March 18, 2021

соціально-економічного та технологічного розвитку. Вони не є унікальними для досвіду ЄС, оскільки кризи час від часу супроводжували розвиток процесу європейської інтеграції. Однозначний багатовимірний характер кризових процесів та їх складний характер не повинні вводити в оману: насправді ми маємо справу з різними аспектами (гранями) загального кризового процесу в процесі європейської інтеграції.

Основними першоджерелами поточних кризових процесів є суттєві суперечності та асиметрія в механізмах єврозони та заявлена політика добудови ЄВС. Механізми, що вже впроваджені в єврозоні, не враховують існуючі відмінності між державами-членами щодо рівня економічного розвитку, зрілості регуляторних економічних інститутів та потенціалу конкурентоспроможності. Європейська інтеграція потребує термінової перебудови, яка б вдихнула в неї нову енергію. Однак сьогодні ЄС у своєму “ядрі” єврозони не має єдиного стратегічного бачення подальшого розвитку механізмів інтеграційного співтовариства. Розробці такого спільного бачення заважають значні відмінності між державами-членами,

які є фундаментальними, а в деяких випадках навіть концептуальними.

Просування на вищі стадії ЄВС не може відбуватися поза утворенням політичного союзу держав, який повинен забезпечити належний рівень єдності в економічній політиці. Однак плани побудови політичної надбудови над ЄВС здебільшого зазнали краху, що стало важливим прокризовим фактором. Ця проблема ускладнюється важливими політичними змінами у світовому масштабі та в Європі, пов'язаними з відродженням націоналізму та протекціонізму та посиленням тенденцій де глобалізації. Акцент на політичних національних системах цінностей та життєвих принципах, заснованих на національному досвіді, створює передумови для уповільнення процесу європейської інтеграції та навіть для тенденцій дезінтеграції, як це демонструє вихід Великобританії з ЄС.

48

Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference «Modern problems of globalization processes in the world economy» Kiev, NAU, March 18, 2021

Важка міграційна криза, яка вразила Європу, також загострила проблеми в ЄС, створивши надзвичайну напруженість у системах соціального забезпечення в ЄС, а разом із зусиллями зовнішньої політики Росії поставила під сумнів європейську безпеку в цілому.

Перспективам подальшого розвитку ЄС та можливості його просування на шляху позитивного розвитку загрожує низка несприятливих довгострокових тенденцій, включаючи негативні демографічні процеси в Європі та тенденція до відносного зменшення загальної ваги ЄС завдяки поступовому зміцненню ринкової економіки, особливо країн Азії. На ці перспективи негативно впливатиме можливе збільшення відмінностей у науково-технічному потенціалі країн-членів ЄС та їх здатність ефективно використовувати досягнення Четвертої промислової революції, яка може створити нові технологічні рубежі в Європі та суттєво посилити фрагментацію Європейський економічний та технологічний простір.

Часткові реформи, проведені в останні роки в ЄС та Єврозоні, є неповними та залишають простір для різних траєкторій у майбутньому. У цьому випадку встановлені

механізми та формати взаємодії, які є недостатньо гнучкими та різноманітними, перестали відповідати реаліям сучасного розвитку і тому не працюють належним чином.

Важливий політичний поштовх для прийняття рішення щодо майбутнього формату європейської інтеграції та ЄС отримали різні політичні заяви останнього періоду. Серед них - політичні пріоритети, зазначені Жан-Клодом Юнкером, президентом Європейської Комісії, у своєму виступі "Стан Союзу" у 2018 році. Чергова проєвропейська ініціатива була висунута Еммануелем Макроном, президентом Франції, у його виступах в Університеті Сорбони (26 вересня 2017 р.) Та Європейському парламенті (17 квітня 2018 р.). Нарешті, лідери Франції та Німеччини окреслили низку пріоритетів у Декларації Мезеберга від 19 червня 2018 р. Для України різкі зміни в системі європейської інтеграції представляють як нові

49

Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference «Modern problems of globalization processes in the world economy» Kiev, NAU, March 18, 2021

можливості, так і нові виклики. Необхідно враховувати можливість конфлікту між новими інституційними форматами та Угодою про асоціацію між Україною та ЄС як у формальному, так і в неформальному аспектах. Інтенсивний процес змін у механізмах ЄС може призвести до поступового відставання змісту Угоди від регуляторної системи ЄС, спричиненого ситуацією, коли темпи інституційних змін в ЄС значно перевищують темпи інституційних змін в Україні.

Основні ризики для України, що виникають внаслідок реформування процесу євроінтеграції, пов'язані з можливою фрагментацією європейського простору і, отже, появою складних політичних дилем та додаткових витрат, обмеженим доступом до фондів ЄС, загостренням міграційної проблеми, можливістю розпаду шенгенського режиму, а також ускладнення умов безпеки через розмивання політики підтримки ЄС. Як істотне поглиблення процесу євроінтеграції, так і можливі явища дезінтеграції стануть викликом для України, її процесу соціально-економічної трансформації та взаємодії в рамках Угоди про асоціацію з ЄС.

У процесі адаптації до змін у системі ЄС необхідно враховувати як власний досвід реформ, заснованих на адаптації до норм ЄС, так і подібний досвід, накопичений

країнами Центральної та Східної Європи, які вже вступили до Європейського Союзу . Вони вважають, що внесення цих цілей до порядку денного, не маючи достатніх передумов, може створити ризик можливої дискредитації всього політичного курсу, втрати довіри громадськості та примусового перегляду стратегічних пріоритетів. Необхідно виключити будь-яке механічне перенесення європейських інституцій в українську систему та створити умови для поступового підвищення рівня цивілізованості соціально-економічних та політичних процесів в Україні на основі імперативів, притаманних національній культурі.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Жаворонков В.О.